

Dr. sc. Petra Amižić: Goran Vojković - Luke unutarnjih voda
Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 44, 3-4/2007., str. 599.-603.

Dr. sc. Petra Amižić Jelovčić, asistent
Pravnog fakulteta u Splitu

Goran Vojković: LUKE UNUTARNJIH VODA
Hrvatski hidrografski institut, Split 2007, str. 322

Knjiga *Luke unutarnjih voda* izmijenjena je i dopunjena doktorska disertacija autora Gorana Vojkovića, predsjednika Upravnog vijeća Lučke uprave Vukovar.

U spomenutom djelu, autor je na sustavan i sveobuhvatan način obradio sva najvažnija pitanja vezana za luke unutarnjih voda koristeći, pritom, preko stotinu relevantnih pravnih propisa i drugih akata.

Knjiga je podijeljena na 10 dijelova. U uvodnom dijelu pisac nam razjašnjava pojam luka unutarnjih voda, te nam nudi osnovne napomene o njihovom pravnom statusu. Kao najvažniju prednost prometa unutarnjim vodama ističe njegovu ekonomičnost izražavajući svoje uvjerenje o daljnjem povećanju konkurentnosti ove vrste prijevoza u odnosu na ostale.

Drugi dio knjige pruža nam povijesni pregled pravne regulative luka unutarnjih voda, s posebnim naglaskom na izvore rimskog i austrijskog prava zbog njihova velikog utjecaja na pozitivno hrvatsko pravo. U ovom je dijelu obrađeno i razdoblje obiju Jugoslavija kao i razdoblje nakon 1990., odnosno od stvaranja moderne hrvatske države do 1998. godine kada su donijeti prvi domaći propisi koji reguliraju ovu materiju.

Analizi pravnih odredbi, od Ustava do podzakonskih akata, koje se tiču luka unutarnjih voda posvećen je, u potpunosti, treći dio knjige. Naš najvažniji domaći propis, *Zakon o lukama unutarnjih voda* (N.N., br. 142 / 98, 65 / 02), donesen je 1998. godine i nalazi se u središtu autorove pozornosti u ovom dijelu. Donošenjem spomenutog zakona prestao je važiti Zakon o pomorskom i vodnom dobru, lukama i pristaništima iz 1974. godine. Zakon o lukama unutarnjih voda (u nastavku - ZLUV) predstavlja *lex specialis* kojeg je, stoga, nužno tumačiti uz povezivanje s drugim zakonima, prvenstveno uz *Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima* (N.N., br., 91 / 96, 73 / 00, 114 / 01), *Zakon o vodama* (N.N., br. 107 / 95, 150 / 05) te *Zakon o gradnji* (N.N., br. 175 / 03, 100 / 04). ZLUV - om se uređuje pravni status luka unutarnjih voda i njihov razvrstaj, lučko područje, lučke djelatnosti i njihovo obavljanje, građenje i korištenje lučkih građevina, red u lukama, ustroj lučkih uprava kao i druga pitanja koja su važna za obavljanje lučkih djelatnosti. Autor zaključuje da je činjenica donošenja ovog zakona, zapravo dokaz iznimne važnosti koju zakonodavna vlast pridaje ovoj prometnoj grani, naglašavajući da upravo ZLUV, u svom članku 2., luke unutarnjih voda deklarira kao dobra od gospodarskog interesa za Republiku Hrvatsku koja uživaju njezinu posebnu zaštitu. Pisac, međutim, smatra da bi članak 3. ZLUV - a, koji sadrži definicije luka unutarnjih voda, lučkog područja, pristaništa i Ministarstva, odnosno ministra, trebao biti mnogo detaljniji čime bi

se nadomjestio manjak pravnih izvora koji reguliraju ta pitanja. Prema ovom zakonu luka unutarnjih voda je prostor rijeke, kanala i jezera i s njima neposredno povezani kopneni prostor s izgrađenim lučkim građevinama. Razlikuju se luke unutarnjih voda otvorene za javni promet i za posebne namjene. Obje vrste luka mogu biti luke otvorene za međunarodni promet i luke otvorene za domaći promet. ZLUV je izmijenjen i nadopunjen 2002. godine *Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o lukama unutarnjih voda* (N.N., br. 65 / 02). Autor navodi da su, ipak, nužne daljnje izmjene ZLUV -a. Njima bi se, između ostalog, preciznije propisala potreba da luka ima odgovarajuće sidrište, dok bi se u podzakonskom aktu odredila oprema koju bi ono moralo imati. Do sada se, naime, sidrište u ZLUV -u spominje tek usputno u odredbi koja se tiče lučkih pristojbi.

Među važnije uredbe koje normiraju problem luka unutarnjih voda, a čijoj se analizi u istom dijelu autor posvetio, ubrajaju se *Uredba o uvjetima kojima moraju udovoljavati luke unutarnjih voda i o mjerilima za njihovo razvrstavanje* (N.N., br. 102 / 00) i *Uredba o posebnim uvjetima za obavljanje lučkih djelatnosti u lukama unutarnjih voda*. Prvospomenutom uredbom propisani su uvjeti i mjerila potrebna za određivanje luka otvorenih za domaći i međunarodni promet, za razvrstaj luka otvorenih za javni promet prema gospodarskom značaju, te luka posebne namjene prema djelatnostima koje se u njima obavljaju. Njenim stupanjem na snagu prestala je važiti *Uredba o uvjetima kojima moraju udovoljavati luke odnosno pristaništa za međunarodni promet i plovni putovi na kojima važi međunarodni ili međudržavni režim plovidbe* (N.N., br. 53 / 91) u dijelu koji se odnosi na pristaništa. Uredbom o posebnim uvjetima za obavljanje lučkih djelatnosti u lukama unutarnjih voda, s druge strane, propisani su posebni uvjeti za obavljanje lučkih djelatnosti utvrđenih u članku 15. ZLUV -a (privez i odvez brodova, jahti, ribarskih, športskih i drugih čamaca i plovni objekata; ukrcaj, iskrcaj i prekrcaj robe; skladištenje i prenošenje robe i drugih materijala; ukrcaj i iskrcaj putnika te ostale gospodarske djelatnosti koje su s ovima u neposrednoj gospodarskoj, prometnoj ili tehnološkoj vezi), potrebna stručna osposobljenost zaposlenika, tehničko - tehnološka opremljenost, obveza kontinuiranog obavljanja poslova, poduzimanje potrebitih mjera i minimalni kapital za obavljanje pojedine lučke djelatnosti.

Zakonske odredbe koje reguliraju upravni i inspekcijski nadzor autor obrađuje u posebnom, četvrtom, poglavlju knjige. Upravni je nadzor reguliran u 64. članku ZLUV -a temeljem kojeg je dan u nadležnost Ministarstva (nadležnog za promet na unutarnjim vodama). Ono će, naime, provoditi upravni nadzor nad provedbom odredaba tog zakona i propisa donesenih na temelju njega, kao i nad radom Lučke uprave, ali samo u pogledu poslova državne uprave koji su joj prenijeti. Sama definicija upravnog nadzora, međutim, kao i njegov opis nalazi se u *Zakonu o sustavu državne uprave* (N.N., br. 75 / 93, 92 / 96, 48 / 99, 15 / 00, 59 / 01, 190 / 03 i 199 / 03). Inspekcijski nadzor ustrojen prema ZLUV-u spada u specijalizirane inspekcije, a nadzire stanje izgrađenih lučkih građevina, tehničku ispravnost i namjensko korištenje lučkih građevina, stanje onečišćenosti lučkog

područja, odnosno područja luka posebne namjene, održavanje reda u luci, namjensku uporabu sredstava lučkih pristojbi, ponašanje pravnih i fizičkih osoba u skladu s danom koncesijom kao i ponašanje pravnih i fizičkih osoba u skladu s odobrenjem za obavljanje lučke djelatnosti na pristaništu.

U petom poglavlju knjige, autor razmatra problematiku pravnog statusa zemljišta na lučkom području. Naime, jasno zemljišnoknjižno stanje na lučkom području preduvjet je pravilnom funkcioniranju u praksi instituta koncesija. ZLUV, nažalost, ne sadrži odredbu o pravnom statusu zemljišta unutar lučkog područja luka unutarnjih voda, već je za to mjerodavan Zakon o vodama kojim je uređen pravni status voda i vodnog dobra. Zbog toga u praksi često dolazi do kolizije ovih zakona. Vodno dobro je, inače, skup zemljišnih čestica koji obuhvaća vodonosna i napuštena korita površinskih kopnenih voda, uređeni inundacijski pojas, neuređeni inundacijski pojas, otoke koji su nastali ili nastanu u vodonosnom koritu presušivanjem vode, njenom diobom na više rukavaca, naplavljivanjem zemljišta ili ljudskim djelovanjem. Ono je dobro od interesa za Republiku Hrvatsku koje ima njezinu osobitu zaštitu i koristi se na način i pod uvjetima propisanim Zakonom o vodama. Pored spomenutog vodnog dobra, ovaj Zakon razlikuje i javno vodno dobro koje je u vlasništvu Republike Hrvatske i koje zajedno s vodnim dobrom u privatnom vlasništvu čini vodno dobro u širem smislu. Dakle, za razliku od morskih luka čije je čitavo lučko područje opće dobro koje nije ni u čijem vlasništvu, područje luke unutarnjih voda može biti u statusu vodnog dobra, javnog vodnog dobra, ali i u uobičajenom vlasničkom statusu. Iz zakonskih odredbi, međutim, jasno se naslućuje težnja postupnog prijenosa čestica vodnog dobra u privatnom vlasništvu u status javnog vodnog dobra. Kako pisac smatra da postojeće odredbe ZLUV -a i ZOVO -a ne sadrže odgovarajuća rješenja vezano za pitanje vlasničkih odnosa na lučkom području luka unutarnjih voda, kao ni u pogledu upisa u zemljišne knjige, u ovom poglavlju on ujedno nudi adekvatne prijedloge *de lege ferenda*.

Kao izvrstan poznavatelj instituta koncesija, dr. sc. Vojković u šestom dijelu svoje knjige opširno razglaba o tom pitanju s naglaskom na rješenja iz Zakona o lukama unutarnjih voda. Na istom mjestu analizira, također, i *Uredbu o postupku davanja koncesije za obavljanje lučkih djelatnosti u lukama unutarnjih voda* (N.N., br. 163 / 04) te *Pravilnik o upisu koncesija u lukama unutarnjih voda* (N.N., br. 8 / 06). ZLUV propisuje da se pravo obavljanja lučke djelatnosti stječe na temelju koncesije koja se dodjeljuje putem javnog natječaja kojeg raspisuje lučka uprava i obvezno ga objavljuje u "Narodnim novinama" i jednom dnevnom listu. Koncesija se daje na određeno vrijeme, a odluka o njoj mora sadržavati određenje trgovačkog društva i lučke djelatnosti za koje se daje koncesija, način, uvjete i vrijeme obavljanja djelatnosti, ovlaštenja i obveze davatelja koncesije, prava i obveze ovlaštenika koncesije uključujući obvezu građenja, održavanja i modernizacije lučkih građevina, te postavljanja određenih lučkih uređaja potrebnih za obavljanje te djelatnosti, visinu naknade ili osnovu za visinu koncesijske naknade. Na temelju odluke o koncesiji, davatelj koncesije i ovlaštenik sklapaju ugovor o koncesiji kojim se njihov odnos detaljno regulira.

Autor u ovom dijelu obrazlaže problematiku prijenosa koncesije na drugu osobu, kao i razloge za njen prestanak. Također, jasno upućuje na razliku između prestanka koncesije i oduzimanja koncesije.

Pisac izrazitu pozornost posvećuje, ranije spomenutoj, Uredbi o postupku davanja koncesije za obavljanje lučkih djelatnosti u lukama unutarnjih voda i Pravilniku o upisniku koncesija u lukama unutarnjih voda. Uredba propisuje postupak, kriterije i rokove za davanje koncesije za obavljanje lučkih djelatnosti u lukama unutarnjih voda, kriterije za određivanje visine naknade za koncesiju te manji opseg obavljanja lučke djelatnosti na pristaništu, dok se Pravilnikom regulira način na koji će lučka uprava voditi upisnik trgovačkih društava kojima je dana koncesija za obavljanje lučkih djelatnosti.

S obzirom na to da se tijekom znanstvenog istraživanja lučka uprava nametnula kao tijelo od iznimne važnosti za normalno funkcioniranje luka unutarnjih voda, dr. sc. Vojković spomenutom institutu poklanja zasebno poglavlje unutar ove knjige. Prema ZLUV -u, upravo je lučka uprava zadužena za trajno i nesmetano obavljanje javnih službi i drugih poslova kojima se ostvaruje upravljanje lukama na određenom lučkom području. Lučka uprava izrađuje prijedloge planskih dokumenata za razvoj lučkog sustava na unutarnjim vodama, vodi brigu o realizaciji planskih dokumenata a posebno o izgradnji, održavanju i modernizaciji lučkih građevina i uređaja, obavlja stručne poslove u vezi s davanjem koncesije za obavljanje lučkih djelatnosti, upravlja nekretninama na lučkom području u vlasništvu Republike Hrvatske itd. Kako bi mogla obavljati navedene djelatnosti, lučka uprava može osnovati trgovačko društvo ukoliko ne postoji koncesionar koji će ih obavljati.

Proučavajući oblike organiziranja luka u stranim državama, u posljednjem dijelu rada, autor uviđa značajne razlike među njima. Zaključuje, međutim, da svaki od tih različitih sustava ima svoje prednosti i mane pa ih je nemoguće rangirati po kvaliteti. Oni se, naprosto, prilagođavaju okružju, općim propisima i stručnosti ljudi koji upravljaju lukom, pa nužno i trebaju biti drugačiji jedan od drugog. Kao posebno zanimljive tradicije u Europi vezano za upravu luka nabraja germansku, latinsku te tradiciju autonomnog statusa. Naša zemlja prihvaća latinsku tradiciju upravljanja lukama na moru i na unutarnjim vodama. Za nju je, dakle, karakteristično to što se sve “važne odluke o novoj infrastrukturi donose na nacionalnoj razini i država se u velikoj mjeri, izravno ili neizravno, upliće u upravu luka.”

Dr. sc. Vojković naposljetku zaključuje da je, unatoč velikom potencijalu naše države, stvarna količina pretovarene robe u okviru unutarnje plovidbe i dalje jako mala. Stoga, smatra da bi ukupan prijevoz, zbog brojnih prednosti unutarnje plovidbe, trebalo u sve većoj mjeri na nju i usmjeravati čime bi se domaće gospodarstvo približilo gospodarstvu Europske unije. Bitan preduvjet za ostvarenje spomenutog cilja jest, zasigurno, postojanje suvremene pravne regulative, a koji je ispunjen 1998. godine donošenjem ZLUV -a. Autor, međutim, ni u u svom zaključnom razmatranju ne propušta napomenuti da ovaj zakon sadrži ujedno i veliki broj manjkavosti te shodno tome navodi niz rješenja

de lege ferenda usvajanjem kojim bi institut luka unutarnjih voda bio znatno bolje normiran.

Posljednje, deseto poglavlje ovog rada sadrži popis citirane i korištene literature te drugih izvora.

Knjiga *Luke unutarnjih voda* dr.sc. Gorana Vojkovića predstavlja uistinu izniman doprinos pravnoj znanosti iz više razloga. Prvi put, tako, možemo na jednom mjestu pronaći sve relevantne podatke koji se tiču luka unutarnjih voda, a o kojima se, do sada, nedovoljno raspravljalo. Štoviše, cijela je materija detaljno i kritički obrađena što je, nadalje, dokaz činjenice da autor u potpunosti vlada institutom kojeg analizira kao i svim bitnim pravnim pitanjima koji iz njega mogu proizaći. Ovo je djelo izuzetno važno i zbog rješenja *de lege ferenda* koja sadržava i koja će, zasigurno, poslužiti kao smjernice pri donošenju izmjena pozitivnih propisa koji reguliraju ovu materiju.